OSMANLI TÜRKÇESİ

10. SINIF

4. ÜNİTE

OKUMAYA YARDIMCI ESASLAR

Sunuyu PDF olarak indir

Bu Ünitede Neler Öğreneceğiz?

- 4.1. Osmanlı Türkçesinde ک (Kef) Harfinin Okunuşları
- 4.2. Ünsüzlerin Okunuşunda Kalınlık ve İncelik
- 4.3. Eklerin Okunuşu
- 4.4. Arapça ve Farsça Asıllı Türkçeleşmiş Kelimelerin Okunuşu

4.1. Osmanlı Türkçesinde ك (Kef) Harfinin Okunuşları

ك harfi üç farklı şekilde okunur.

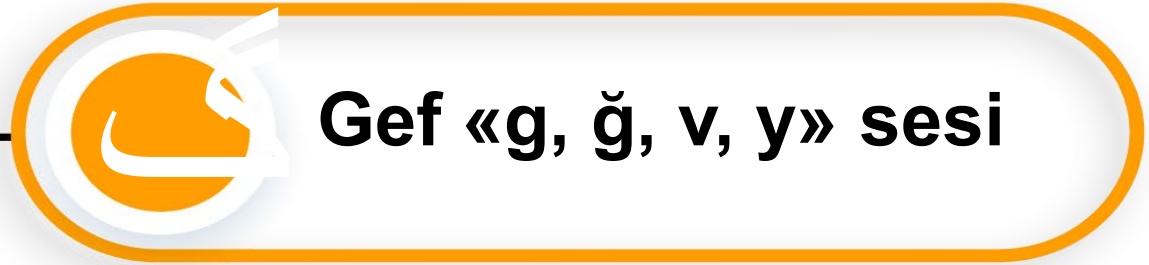

İnceleyelim

ك
(kef)
“k” sesi

كدى

گ
(gef)
“g, ğ, v, y”
sesleri

گوزلر

ڭ
(nef)
“n” sesi

اڭ
En

İnceleyelim

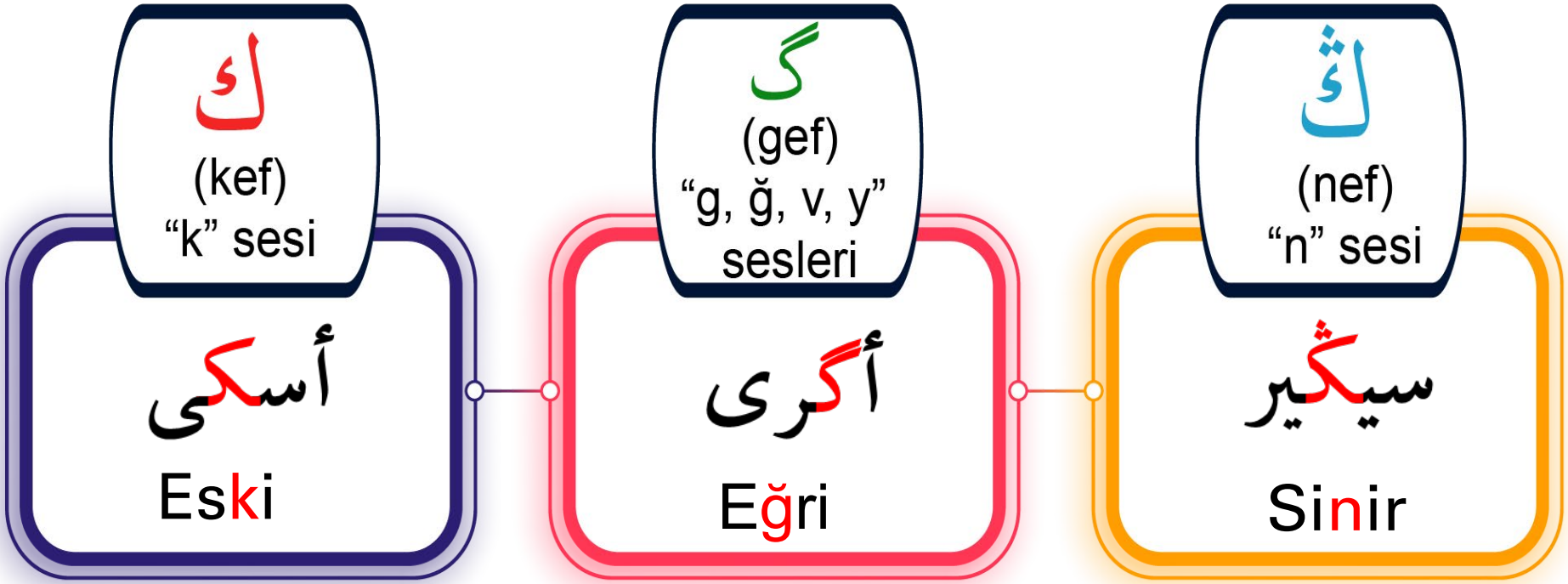

İnceleyelim

ك
(kef)
“k” sesi

كميك

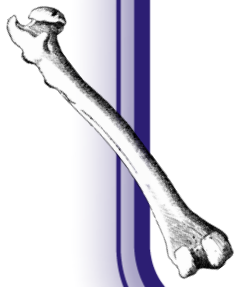

Kemik

گ
(gef)
“g, ğ, v, y”
sesleri

سگرك

Seyrek

ڭ
(nef)
“n” sesi

بيڭ

Bin

İnceleyelim

ك
(kef)
“k” sesi

سكز

گ
(gef)
“g, ğ, v, y”
sesleri

گوگرجين

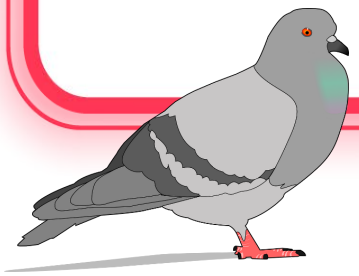

ڭ
(nef)
“n” sesi

طوڭديرمه

- Osmanlı Türkçesi metinlerinde ڭ گ ڪ ve harflerinin **ayırıcı işaretleri** çoğunlukla kullanılmaz.

- Kef harfinin **“v”** ve **“y”** sesi olarak kullanıldığı kelimeler sınırlı sayıdadır.

Bunları Bilelim

ڭ

Nef (Kâf-ı nuni) harfi, **Türkçeye mahsus** bir sesin işaretidir. Genizden söylenen bir “**n**”sesidir.

“Pınar,
deniz, bana, baban”
gibi kelimelerdeki “n”
seslerinin halk ağzındaki
söylenişindeki değişik
telaffuzu fark ettiniz mi? Bu
farklı telaffuzun sebebi
ne olabilir?

Nef (Kâf-ı nuni) Harfi Nerelerde Kullanılır?

1) ڭ harfi; ikinci tekil/çoğul şahıs iyelik (tamlanan) eklerinde ve ikinci tekil/çoğul şahıs fiil çekim eklerinde kullanılır.

Nef (Kâf-ı nuni) Harfi Nerelerde Kullanılır?

سنڭ چايڭ

Senin çayın

آرمودڭ

Armudun sapı

صاپی

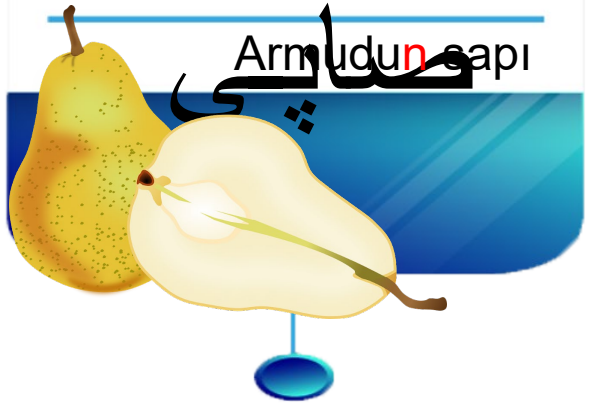

2) ڭ harfi, isim tamlamalarında tamlayan ekinde kullanılır.

Nef (Kâf-ı nuni) Harfi Nerelerde Kullanılır?

دکّز

Deniz

پیکّار

Pınar

3) ڭ harfi, bazı hususi Türkçe kelimelerde kullanılır.

Okuyalım-Yazalım

كوپر	كپچه	گوملك
köprü	kepçe	gömlek

Okuyalım-Yazalım

گوزلل	گلین	گورگو	چیزگی
Güzellik	Gelin	Görgü	Çizgi
توگمك	بوگو	هگبه	بگلربگ
Tüymek	Büyü	Heybe	Beylerbeyi

Okuyalım-Yazalım

أوگوت	أگری	أوگله	گوگن
Öğüt	Eğri	Öğle	Güven
کوگده	گوگه	صوڭ	سيڭير
Gövde	Güve	Sonra	Sinir

یاڭيلغی بزه، خوشلق سڭادر.

Yanılgı bize, hoşluk sanadır.

كچمشڭزدەكی یاڭلیشلردن درس آلڭ.

Geçmişinizdeki yanlışlardan ders alın.

گوجك، گونك برنده توكنير.

Gücün, günün birinde tükenir.

هر سوزى أوستكزه آلمايك.

Her sözü üstünüze almayın.

ایچگزده چوق دگرلی کیشیلر وار.

İçinizde çok değerli kişiler var.

بربریگزه اولان سوگیگز هیچ بیتمه سین.

Birbirinize olan sevginiz hiç bitmesin.

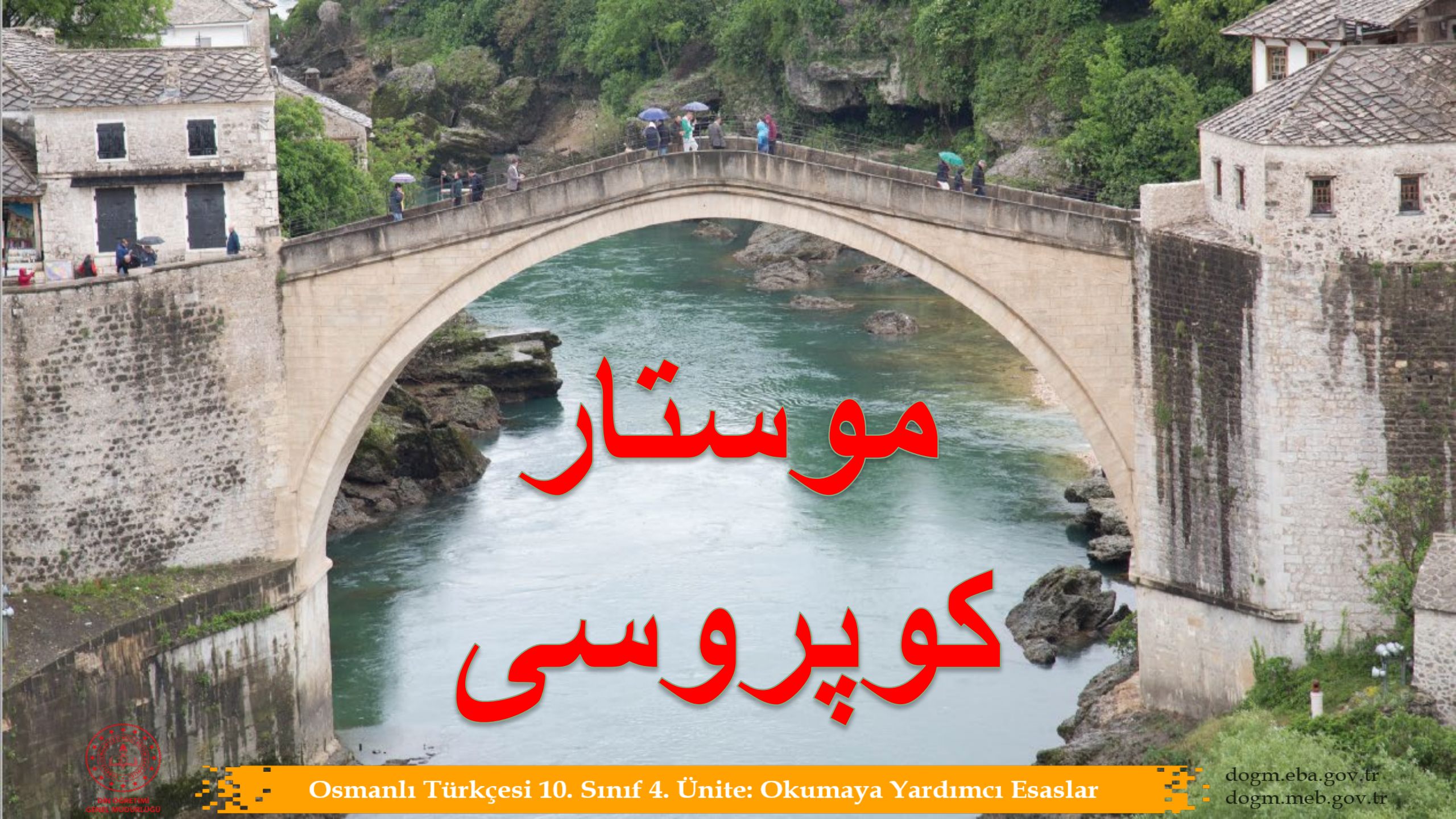
موستار
کوپروسی

4.2. Ünsüzlerin Okunuşunda Kalınlık ve İncelik

Okuyalım

diş
süs
kök
yük
دیش
سوس
كوك
يوك
İnce Ses
طیش
صوص
قوق
يوق
Kalın Ses
dış
sus
kok
yok

Bunları Bilelim

Osmanlı Türkçesi alfabesinde bazı ünsüzlerin **(d, t, k, s, g, ğ, h)** kalın ve ince karşılıkları vardır.

Bu yedi sessiz harf;

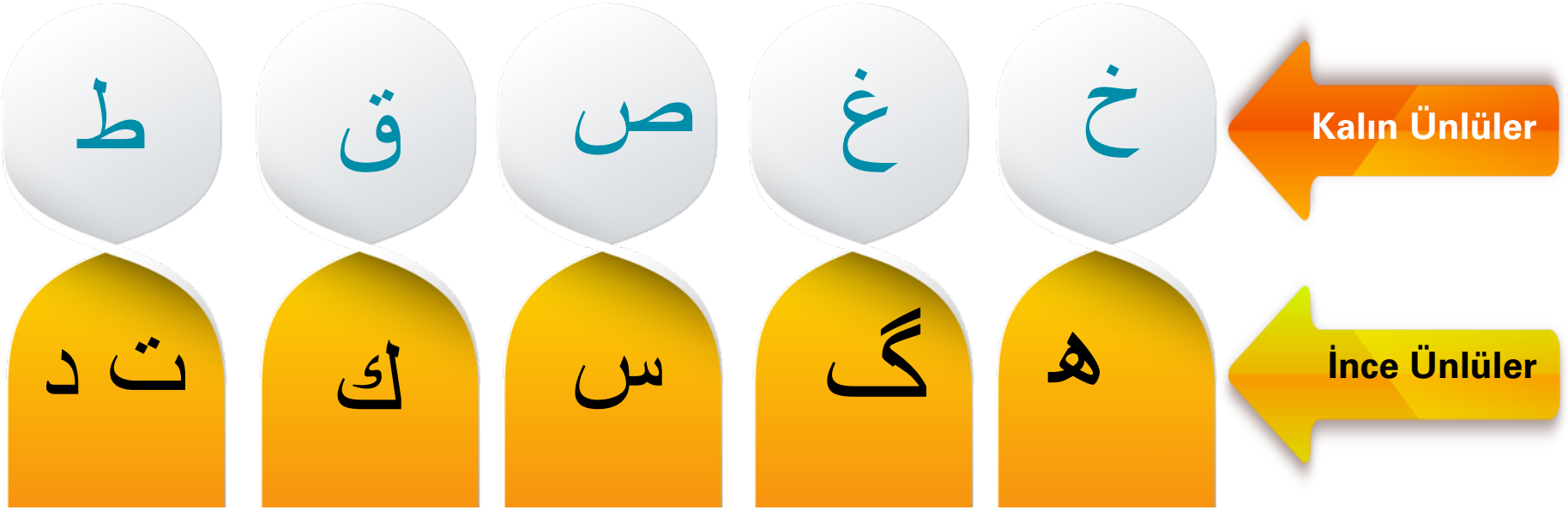

şeklinde kullanılır.

Bunları Bilelim

İnce Ünsüzleri Karşılayan Harfler	ه	ك	گ	س	د	ت	e, i, ö, ü
	H	K	G-Ğ	S	D	T	

Kalın Ünsüzleri Karşılayan Harfler	خ	ق	غ	ص	ط	ط	a, ı, o, u
	H	K	G-Ğ	S	D	T	

Bunları Bilelim

dönmek

hepsi

sürgü

tüp

İnce Ünsüzler

donmak

hırıltı

sorgu

top

Kalın Ünsüzler

Kelime Okuyalım

تکرل

tekerlek

آصقیلق

askılık

چاقیل

çakıl

Kelime Okuyalım

آغری	سنك	أكله	قوی
Ağrı	Senin	Ekle	Koy
کوی	أسکی	طوپراق	طباق
Köy	Eski	Toprak	Tabak

Cümleleri Okuyalım

دمیر طاونده دوگولور.

Demir tavında dövülür.

ایرکن قالقان یول آلیر.

Erken kalkan yol alır.

Cümleleri Okuyalım

أسكی بر گله نك: آصقیده أكماك

Eski bir gelenek: Askıda ekmek.

سو گیده گونش گبي اول.

Sevgide güneş gibi ol.

4.3. Eklerin Okunuşu

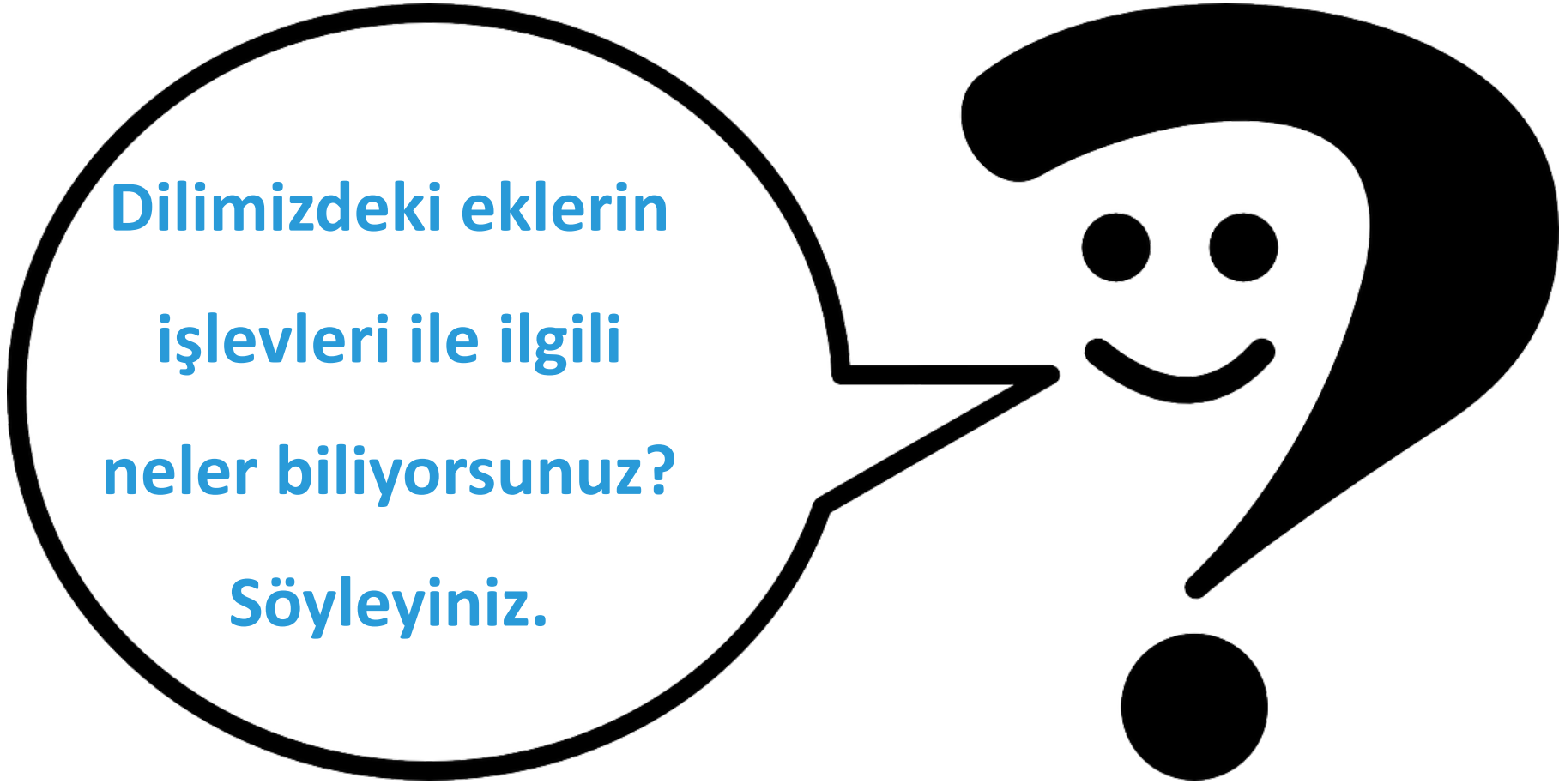

İnceleyelim

یولدن	باشده	أوه	اوقولی
yoldan	başta	eve	okulu
آننه مز	چاتی	باباڭ	گوزم
annemiz	çatı	baban	gözüm
طولار	آتلر	طاغلری	صاچڭز
dolar (fiil)	atlar (çoğul)	dağları	saçınız

İnceleyelim

بنجه	كزدير	صاريدر	آدسز
bence	gezdir	sarıdır	adsız
آنلادى	باقسه	صورمش	قوشجى
anladı	baksa	sormuş	kuşçu
قوشيكز	گليرسكز	صورمه	گورك
koşunuz	gelirsiniz	sorma	görün
آتله	آتلا	اويسه كه	يرده كى
atla (at ile)	Atla (fiil)	oysaki (bağlaç)	yerdeki

İnceleyelim

Osmanlı Türkçesinde eklerin çoğu **kalıplaşmış** bir yapıya sahiptir.

Kimi eklerde **okutucu harfler gösterilmez**.

Ekler okunurken dilimizdeki ses uyumları dikkate alınmalıdır.

Kelime Okuyalım

کورمزسڭز görmezsiniz	باقارسڭز bakarsınız	بیلیرسڭز bilirsiniz	سڭز -sınız, -siniz, -sunuz, -sünüz
گوڭلسز gönülsüz	طوزسز tuzsuz	سسسز sessiz	سز -sız, -siz -suz, -süz
صودر sudur	گولدر güldür	أکشیدر ekşidir	در -dır, -dir, -dur, -dür, -tır, -tir, -tur, -tür

Kelime Okuyalım

گزدیر gezdir	یازدیر yazdır	یرلشدیر yerleştir	دیر -dır-, -dir-, -dur-,-dür- -tır-, -tir-,-tur-, -tür-
یوزلرجه yüzlerce	یاشجه yaşça	بنجه bence	جه -ce, -ca, -çe, -ça
قویومجی kuyumcu	آشجی aşçı	ایشجی işçi	جی -cı, -ci, -cu, -cü, -çı, -çi, -çu, -çü

Kelime Okuyalım

لی --lı, -li, -lu, -lü	اویقولی uykulu	سویملی sevimli	وانلی Vanlı
مز -mız, -miz, -muz, -müz	سوزیمز sözümüz	اوغلمز oğlumuz	اوقولمز okulumuz
مش -mış, -miş, -muş, -müş	دوشمش düşmüş	آرامش aramış	اوگرنمش öğrenmiş

Kelime Okuyalım

اوگرندی öğrendi	یورودی yürüdü	قورودی korudu	دی -dı, -di, -du, -dü, -tı, -ti, -tu, -tü
بیتکیلر bitkiler	چاییرلر çayırlar	اوگرنجیلر öğrenciler	لر -lar, -ler
وارنجه varınca	گورنجه görünce	آنلاییجه anlayınca	نجه -ınca, -ince, -unca, -ünce
آغلارمی؟ ağlar mı?	کسدیمی؟ kesti mi?	بومی؟ bu mu?	می؟ mı?, mi?, mu?, mü?

Cümleleri Okuyalım

باشی دومانلی طاغلر.

Başı dumanlı dağlar.

گوندن گونه آرتار دردم.

Günden güne artar derdim.

Cümleleri Okuyalım - 2

بن قره گوزلیمی گوردم.

Ben kara gözlümü gördüm.

صیزلانوب گزر یورورم.

Sızlanıp gezer yürürüm.

4.4. Arapça ve Farsça Asıllı Türkçeleşmiş Kelimelerin Okunuşu

DİKKAT!

Dilimize yerleşmiş **Arapça** ve **Farsça** **kelimeler** (özellikle yazıda) **asıl şeklini muhafaza** eder.

Bu durum, Arapça ve Farsça kökenli kelimeleri okurken göz önünde bulundurulmalıdır.

دقّت!

Dikkat! Kapıyı kapamayı unutmayınız. قاپـــيي قاپامه يـــى اونوتـــماييكز.

Kapıyı açık bırakmak
büyük bir kabahat değildir; قاپى يي آچيق بيراقمق بويوك بر قباحت دگلدر؛

lakin fenalığa sebep olabilecek
bir ihmalliktir. لكن فنالغه سبب اولابيله جك بر اهماللكدر.

Çünkü bundan cereyan hasıl olur. چونكه بوندن جريان حاصل اولور.

Okuyalım

Hava cereyanı terli olanlar için daima tehlikedir.

هوا جریانی ترلی اولانلر ایچون دائما تهلکه در،

Zira soğuk algınlığı getirir. Soğuk algınlığından

زیرا صوغوق آلغینلغی گتیرر. صوغوق آلغینلغندن

boğaz hastalığı, diş ağrısı, göğüs nezlesi,

بوغازخسته لغی، دیش آغریسی؛ گوگس نزله سی،

öksürük gibi birçok hastalık husule gelebilir.

اوکسوروك گبی بر چوق خسته لق حصوله گله بیلیر.

Cumhuriyet kıraeti

جمهوریت قرائتی

(حاضرلایانلر: مدحت سعدالله - نجم الدین صادق)

Hazırlayanlar:
Medhet Sadullah – Necmeddin Sadık

İnceleyelim

Arapça Asıllı Türkçeleşmiş Bazı Kelimeler

سؤال	مسئله	رئيس	مؤمن
sual	mesele	reis	mümin
حتّى	مصطفى	موسى	عيسى
hatta	Mustafa	Musa	İsa
بقّال	فنّ	تشكّر	حدّت
bakkal	fen	teşekkür	hiddet
بعضاً	عيناً	فكراً	علماً
bazen	aynen	fikren	ilmen

İnceleyelim

Farsça Asıllı Türkçeleşmiş Bazı Kelimeler

باغچه bahçe	آیینه ayna	گل gül (çiçek)	آتش ateş
همشیره hemşire	آرزو arzu	بربر berber	جان can
مادامکه mademki	حالبوکه hâlbuki	بلکه belki	غنجه gonca
خیرخواه hayırhah	خواجه hâce (hoca)	دعاخواه duahan	بدخواه bedhah

Bunları Bilelim

ث، ح، ذ، ض، ظ، ع

harfleri Türkçe kökenli kelimelerde kullanılmaz.

Bu harfler yalnızca **Arapça kökenli** kelimelerde kullanılır.

Arapça Kelimelere Misaller:

ثابت sabit	حقوق hukuk
ذوق zevk	ضرر zarar
ظفر zafer	عالم alim

Kelime Okuyalım

Aşağıdaki Farsça ve Arapça kökenli kelimeleri okuyunuz.

Okuduğunuz kelimeleri ünlüleri yönüyle değerlendiriniz.

حکم hakem	چشم çeşm	مرحمت merhamet	فکر fikir
جانان canan	صالح salih	دستور düstur	کریم Kerim

Kelime Okuyalım

Aşağıdaki Arapça ve Farsça kökenli kelimeleri okuyunuz.

Kelime başlarındaki **elif harflerini**, karşıladığı sesler yönünden değerlendiriniz.

آسایش asayiş	آستار astar	اصحاب ashab	اصالت asalet
امید ümit	اصلاح ıslah	ایواه eyvah	ابدی ebedi
افق ufuk	اجرت ücret	اعلان ilan	اعتراف itiraf

Kelime Okuyalım

Aşağıdaki Arapça kökenli kelimeleri okuyunuz.

Kelimelerdeki ayın harfini (ع) karşıladığı sesler yönünden değerlendiriniz.

علم ilim	عرفان irfan	عقل akıl	عشق aşk
علوی ulvi	عثمان Osman	عزر özür	عرق ırk
عمره umre	بايع bayi	تعمير tamir	عزيز aziz

Kelime Okuyalım

Aşağıdaki Arapça kökenli kelimelerin okunuşlarına dikkat ederek inceleyiniz.

قرآن Kur'an	رمضان Ramazan	قاضی kadı	جمهوریت Cumhuriyet
ملکیه mülkiye	لکن lakin	هرون Harun	ضعیف zayıf

ایکی سوز

۳۳۲ سنه سنده وطن اوغرنده بتلیس محاربه سنده یاره لی دوشدم. روسلر بنی اسیر ایتدیلر. خسته خانه لرنده تداوی ایتدکدن صوکره بحرِ خزر ایچنده بولونان نارگین اسمنده کی آطه یه گوتوردیلر.

İki söz
332 senesinde vatan uğrunda Bitlis muharebesinde yaralı düştüm. Ruslar beni esir ettiler. Hastanelerinde tedavi ettikten sonra Bahr-i Hazar içinde bulunan Nargin ismindeki adaya götürdüler.

Okuyalım

بو آطه ده بولونان طقوز بیکه یاقین اسیر ایچنده یوز یگرمی قدر صاحبسز اسلام چوجقلری ده واردی. بونلردن بریسنك فلاکتنی، "اسیر بر چوجغك باشنه گلنلر" نامنده کی کتابمده یازمشدم. چوجقلری، ایکی اسیر معلّم آرقداشمله بر باراقه یه طوپلایارق بر مکتب آچدم.

Bu adada bulunan dokuz bine yakın esir içinde yüz yirmi kadar sahipsiz İslam çocukları da vardı. Bunlardan birisinin felaketini «Esir bir çocuğun başına gelenler» namındaki kitabımda yazmıştım. Çocukları, iki esir muallim arkadaşımla bir barakaya toplayarak bir mektep açtım.

Okuyalım

ایشته بو رساله جك اونلر ایچون یازدیغم منظومه لردر. برنجی دفعه باكو شهرنده طبع اتیدیرمشدم. بو دفعه ده ایكنجی طبعنی بر خاطرهٔ اسارت اولارق مكتب طلبه لرینه اتحافاً نشر ایدییورم. قصورلرینكٔ عفوینی اربابِ عرفاندن استرحام ایله رم.

İşte bu risalecik onlar içinden yazdığım manzumelerdir. Birinci defa Bakü şehrinde tab ettirmiştim. Bu defa da ikinci tab'ını bir hatıra-i esaret olarak mektep talebelerine ithafen neşr ediyorum. Kusurlarının afvını erbab-ı irfandan istirham eylerim.

VİCDAN

Necip ve Naci iki kardeş

Sabahleyin yavaş yavaş

Mekteplerine gider gelir

Naci bir gün geri kalır

Babaları tüccar Ali

Alır bir okka şeftali

Anneleri alıp paylar

Naci için biraz saklar

Necip ise payını yer.

Yavrusuna annesi der

وجدان

نجیب و ناجی ایکی قرداش

صباحلین یاواش یاواش

مکتبلرینه گیدر گلیر

ناجی بر گون گری قالیر

بابالری تجّار علی

آلیر بر اوقّه شفتالو

آننه‌لری آلوب پایلار

ناجی ایچون براز صاقلار

نجیب ایسه پاینی یر.

یاوروسنه آننه‌سی دیر

Şiir Okuyalım - 2

"Necip! Naci nerede? Bir bak! "

"Payını al rafa bırak. "

Kardeşinin hissesini

Alır rafa koyar onu

Çıkıp Naci'yi arıyor

Gezer gezer bulamıyor

Yorularak döner çabuk

Eve gelir hep kimse yok

Rafta tabakta şeftali

Kıpkırmızı tatlı ballı

”نجیب! ناجی نره ده؟ بر باق!“

”پاینی آل رافه بیراق.“

قرداشنڭ حصّه سنی

آلیر رافه قویار اونی

چیقوب ناجی یی آرایور

گزر گزر بولامایور

یورولارق دونر چابوق

أوه گیرر هیچ کیمسه یوق

رافده طباقده شفتالو

قیپ قرمزی طاتلی باللی

DİN ÖĞRETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
dogm.eba.gov.tr
dogm.meb.gov.tr

Şiir Okuyalım - 3

Şeftaliye durur bakar
Hem ağzının suyu akar
Şeftaliye doğru yürür
Bir ses gelir hemen durur
"Yaptığını Allah görür
Yaptığını Allah görür. "
Necip etrafına bakar
Bu ses nerden diye arar
Kapıları bütün açar
Her köşeye bir bir bakar
Hiç kimse yok geri döner

شفتالويه طورور باقار
هم آغزينك صويي آقار
شفتالويه طوغرى يورور
بر سس گلير، همن طورور
"ياپديغكى الله گورور،
"ياپديغكى الله گورور!"
نجيب اطرافنه باقار
بو سس نردن ديه آرار
قاپيلرى بوتون آچار
هر كوشه يه بر بر باقار
هيچ كيمسه يوق. گرى دونر

Şiir Okuyalım - 4

Şefkatliye doğru gider
Allah bilir, Allah bilir
Diye bir ses daha gelir
Necip yine geri döner
Korkusundan tir tir titrer
"Yine bakar hiç kimse yok "
"Düşünerek anlar çabuk"
"Yok burada hiçbir insan"
"Bana bunu diyen vicdan"

Muallim Abdurrahim Pertev
Esir Çocuklara Ahlak Aşısı

شفتالویه طوغری گیدر
"الله بیلیر، الله بیلیر. "
دییه بر سس داها گلیر
نجیب ییینه گری دونر
قورقوسندن تیر تیر تیترر
ییینه باقار هیچ کیمسه یوق
دوشونه‌رك آڭلار چابوق
یوق بوراده هیچ بر انسان
بڭا بونی دیین وجدان.
معلّم عبدالرّحیم پرتو،
اسیر چوجقلره اخلاق آشیسی

Bunları Bilelim

Osmanlı Türkçesinde Arapça ve Farsça tamlamalar kullanılır.

Arapça ve Farsça tamlamalarda **genellikle önce tamlanan sonra tamlayan** öge gelir.

Tamlamalar, günümüz Türkçesine aktarılırken **sondan başa doğru** bir sıra takip edilir.

İnceleyelim

Âcizler evi	Daru'l - aceze	دار العجزه	Arapça tamlama
İslam şeyhi	Şeyhü'l-İslam	شیخ الاسلام	Arapça tamlama
Hayat suyu	Âb-ı hayat	آب حیات	Farsça tamlama
Hâlin arzı (dilekçe)	Arzu hâl	عرض حال	Farsça tamlama

Değerlendirelim

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- 1. Kef, gef ve nef harflerinin karşıladığı sesleri yazınız.
- 2. Kalın ve ince karşılığı olan ünsüzler konusunda bilgi veriniz.
- 3. Arapça ve Farsça asıllı kelimelerin Türkçeye geçiş sebepleri nelerdir?

Bu sunu içinde Milli Eğitim Bakanlığına ait ders kitaplarındaki çizimler kullanılmıştır. Telif Hakları mahfuzdur.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Hazırlayanlar:
Yusuf IRMAK
Yavuz YURDAKUL
Celal ELMAS
Hüseyin KURT

İnceleme:
Muhammed ERİNÇ

Editör:
Recep KÜÇÜKŞAHİN

Etkinlikler
Tıkladıktan sonra Listele butonuna basınız.

Değerlendirme

Etkileşimli Kitap